

ความสุขใดที่ควรไฝหา

พระธรรมสิงหบุราจารย์

H19008

งานสำคัญเพื่อชีวิตของคนทุกคนอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องทำด้วยตัวเองชั่วชีวิต เพราะเป็นงานกำหนดชะตาชีวิต ก็คือ “งานพัฒนาตัวเอง” งานพัฒนาตัวเอง ได้แก่

๑. การสร้างสรรค์สิ่งที่ดีจำเป็นต้องมี หรือสิ่งที่ตัวควรจะมีแต่ยังไม่มีให้มีขึ้น
๒. การปรับปรุงสิ่งที่ตัวมีอยู่แล้ว ทั้งโดยการกระทำ ทั้งโดยธรรมชาติ แต่ไม่เหมาะสมด้วยสภาพปัจจุบัน ให้มีความเหมาะสม
๓. การแก้ไขสิ่งที่ตัวทำผิดพลาด ไม่ถูกต้อง ให้มีความถูกต้องตามสภาพที่พึงประสงค์

งานพัฒนาตัวเองเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องทำด้วยตัวเอง เพราะไม่มีใครสามารถจะทำให้ใครได้ เหมือนการรับประทานอาหาร คนที่ต้องการอาหารต้องรับประทานอาหารด้วยตัวเอง ไม่มีทางที่จะให้ใครรับประทานแทนได้ การรับการรักษาพยาบาล เมื่อเวลาป่วยไข้ คนป่วยต้องรับเอง ต้องรับประทานยาเอง ต้องรับการฉีดยาเอง แม้มีความจำเป็นจะต้องผ่าตัด ก็ต้องรับการผ่าตัดเอง จะลำบากจะเจ็บปวดประการใดก็จำต้องทนรับ จะให้ใครรับแทนไม่ได้ เพราะคนป่วยคนอื่นไม่ได้ป่วยด้วย

นอกจากนี้งานพัฒนาตัวเอง เป็นงานที่ต้องทำตลอดชีวิต ไม่มีใครทำแล้ว ไม่มีใครทำเสร็จ จะหยุดพักก็ไม่ได้ ต้องทำเรื่อยไป เพราะเราอยู่กับความเปลี่ยนแปลง

ตลอดเวลา ความเป็นอยู่เมื่อวานนี้ หลายอย่างไม่เหมือนความเป็นอยู่ในวันนี้ ในเดือนนี้ ปีนี้ ก็มีหลายอย่างไม่เหมือนกับเดือนที่แล้ว ปีที่แล้ว

ความเปลี่ยนแปลงเท่านั้น ที่ทำให้คนเราและสิ่งทั้งหลายอยู่ได้ ถ้าหยุดเปลี่ยนแปลงเมื่อใด จะไม่มีใครหรือมีสิ่งใดอยู่ได้ ทั้งหมดจะต้องสิ้นสุดยุติทันที ชีวิตนี้ อยู่ได้ด้วยความเปลี่ยนแปลง

การรู้จักควบคุมการเปลี่ยนแปลงให้อยู่ในภาวะที่พึงปรารถนาเป็นลักษณะของการพัฒนา

พัฒนาจึงแปลว่า “เจริญ” คือ สมองความปรารถนาที่พึงประสงค์

การพัฒนาตัวเอง หมายถึง การปฏิบัติตัวเพื่อให้เกิดส่วนประกอบที่สำคัญของคน ๔ ประการคือ

๑. ธรรม หรือ คุณธรรม
๒. อาชีพ
๓. หน้าที่
๔. สังคม

คนเป็นคนตามความหมายเพราะส่วนประกอบ ๔ ประการนี้ นำไปสู่ชีวิตคน ตามวิถีทางของความเป็นคน เหมือนเรือที่มีความเป็นเรือสำหรับใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้สบาย เพราะมีเครื่องประกอบเรือครบ คือ

๑. เสา
๒. หลังคา
๓. ฝา
๔. พื้น

ส่วนประกอบของเรื่อ๓ทั้งสี่นี้ ที่ได้ใช้เป็นที่อยู่อาศัยเห็นได้ชัดเจน ก็มีเพียงสาม คือ หลังคา ฝา พื้น ส่วน “เสา” ดูเหมือนไม่มีประโยชน์อยู่อาศัยเลย เพราะไม่มีใครไปทำอะไรได้ที่เสา นั่งนอนก็ไม่ได้ เก็บวางอะไรก็ไม่ได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ ถ้าจะถามว่าเรื่อ๓ไม่ต้องมีเสาจะได้หรือไม่ ทุกคนก็ต้องตอบว่า ไม่ได้ เพราะว่าไม่มีเสา หลังคา ฝา และพื้น จะอยู่กับอะไร หลังคาก็ดี ฝาก็ดี พื้นก็ดี ต้องอยู่กับเสาทั้งนั้น

ถ้าเสาคือส่วนอื่นอยู่ได้ หรือส่วนไหนชำรุดก็ซ่อมบูรณะได้ ถ้าเสาไม่ดี ส่วนอื่นจะดีก็อยู่ไม่ได้

การปลูกเรื่อ๓ต้องฝังเสาก่อน และต้องฝังให้ถูกต้องเหมาะสมจึงจะทําส่วนอื่น ๆ ต่อไปได้ ไม่มีเสาหรือมี แต่ไม่ถูกต้องก็ทําส่วนอื่นไม่ได้

เสาจึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งของเรื่อ๓ ทั้งในการปลูกสร้าง ทั้งในความมั่นคง ทั้งในการอยู่อาศัย

ข้อเท็จจริงเรื่องเรื่อ๓เป็นฉันใด ข้อเท็จจริงเรื่องคนก็เป็นฉันนั้น

ส่วนประกอบของคนที่ได้ฟังพาอาศัย ก็มีเพียงสามคือ อาชีพ หน้าที่ และสังคม ส่วนธรรมและคุณธรรมนั้น คนไม่ได้อาศัยโดยตรงประการใด ๆ คือ ไม่ได้กิน ไม่ได้ใช้ธรรมหรือคุณธรรมเลย

แต่ธรรมหรือคุณธรรมก็เป็นหลักสำคัญ หรือส่วนสำคัญที่สุดของคน ซึ่งจะขาดไม่ได้ จะบกพร่องไม่ได้ เพราะ

คนที่มีธรรมหรือมีคุณธรรมเท่านั้น จะสามารถประกอบอาชีพได้สำเร็จ มีความเจริญมั่นคง สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เรียบร้อย และสามารถเข้าสังคมได้ สร้างสังคมสำเร็จ บริหารสังคมได้ราบรื่น

คนขาดคุณธรรม หรือมีคุณธรรมไม่พอ เป็นคนใช้โอกาสใช้ความสามารถทุก
กรณีไม่ได้

เรื่องของคนจึงขาดคุณธรรมไม่ได้

ปัญหาเรื่องคน เรื่องสังคมที่สำคัญอยู่ในจุดนี้

การปลูกเรือนจะทำสำเร็จเป็นที่อยู่อาศัยได้ ต้องเริ่มด้วยการทำเสาให้มี
ลักษณะสมควร จะเป็นที่ยอมรับหลังคาฝา และพื้นอย่างมั่นคงก่อน ถ้าไม่เช่นนั้นก็ไม่
อาจจะปลูกสำเร็จเป็นที่อยู่อาศัยได้ ฉะนั้นใด

การพัฒนาตัวเองให้มีความเจริญก้าวหน้า พอที่จะเป็นที่พึ่งของตนได้ก็ต้องเริ่ม
ปลูกฝังธรรมะ คือ คุณธรรม ศีลธรรม ภูมิธรรม จริยธรรม ตลอดถึงวินัย ให้มีขึ้นในตน
พอที่จะกำกับอาชีพ หน้าที่ และสังคมได้ ถ้าไม่เช่นนั้น ก็ไม่มีทางจะพัฒนาตัวเอง
สำเร็จได้ เช่นเดียวกัน

ขอทุกท่านได้โปรดยอมรับสัจธรรมอันนี้ จึงจะพบความสำเร็จแห่งความหวังได้

คำว่า “ธรรม” หมายถึง พฤติกรรม หรือสิ่งที่ให้เกิดอานุภาพคุ้มครองผู้ปฏิบัติ
ให้อยู่ในสถานะที่ดีงาม ด้วยความมั่นคง

- ถ้าหมายถึง สิ่งที่เกิดความดีงามแก่ชีวิต เรียกว่า **คุณธรรม**
- ถ้าหมายถึง พื้นฐานสำคัญของชีวิต เรียกว่า **ภูมิธรรม**
- ถ้าหมายถึง เครื่องควบคุมวงจรของชีวิต เรียกว่า **จริยธรรม**
- ถ้าหมายถึง ระเบียบที่ถูกต้องของชีวิต เรียกว่า **ศีลธรรม**
- ถ้าหมายถึง ระเบียบเพื่อความราบรื่นของสังคมซึ่งเป็นที่ยอมรับ เรียกว่า

วัฒนธรรม

ธรรมที่จำเป็นพื้นฐาน ได้แก่

๑. ความรับผิดชอบ ซึ่งประกอบด้วย

ก. ความรู้จักตน ในตำแหน่งของตน

ข. รู้จักหน้าที่ของตน มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความบริสุทธิ์ใจ

ค. ความสำนึกว่า การละเลยต่อการปฏิบัติตามตำแหน่งหน้าที่เป็นความผิด

ความเสียหาย

๒. ความมีวินัย

ก. ถือ ระเบียบแบบแผน

ข. ถือ มารยาท

ค. ถือ ประเพณี

ซึ่งจะทำให้สามารถก้าวหน้าไปตามวิถีทางที่ถูกต้อง บรรลุถึงจุดหมายที่พึงประสงค์ ชีวิตเริ่มต้นถูก ดำเนินไปถูก เพราะความรับผิดชอบกับความมีวินัย

ถ้าไม่มีทั้งสองนี้เป็นพื้นฐาน สิ่งอื่นทั้งหลายจะมีไม่ได้ ซึ่งมีตัวอย่างในปัจจุบันนี้มากมาย

ผู้ที่พัฒนาตนเองได้ตามแนวนี้ ย่อมได้รับ**ผลดี** ตามที่ปรารถนา ๔ ประการ คือ

๑. **มีทรัพย์** สมควรแก่ฐานะ เพื่อความสะดวกในความเป็นอยู่ ถ้ามีน้อยอาจไม่สะดวก ถ้ามีมาก ก็อาจเกิดปัญหาเป็นที่มาของความเดือดร้อนได้

๒. **มีเกียรติ** เป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลาย ทำให้เกิดความคล่องตัว ในการทำงาน การปฏิบัติหน้าที่ ทั้งเพื่อตัว และเพื่อส่วนรวมได้

๓. มิไผตรี เป็นที่รักของคนทั้งปวง ทำให้เกิดความราบรื่น จะอยู่ที่ไหนก็สบาย จะไปที่ไหนก็สะดวก จะทำอะไรก็สำเร็จง่าย มีคนคอยต้อนรับให้ความช่วยเหลือด้วยความศรัทธา เลื่อมใส

๔. มีความสบายใจ ให้ความสดชื่น ตลอดเวลา อันเป็นยอดปรารถนาตลอดกาล

ความสบายใจ เป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของคนทั่วไป เมื่อถึงความสบายใจ ก็เป็นอันถึงหลักชัยของชีวิต เพราะชีวิตประสบความสำเร็จ ความสมหวังที่ตรงนี้

ความสบายใจ คือ ความปลอดโปร่ง แจ่มใส ของความคิด มีสติปัญญา มองเห็นสิ่งทั้งหลาย ทั้งที่เป็นสัจธรรม ทั้งที่เป็นมายาทุกประการ

ความสบายใจ เกิดจากทางเดียว คือ ความสงบ ซึ่งมีลักษณะ

๑. เป็นความถูกต้อง
๒. เป็นความปกติ

ความถูกต้อง คือ ภาวะอันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า “เหมาะสม” ใช้ได้ ก่อให้เกิดความเจริญอกงาม ความคงทน ความสะดวกสบาย ความไม่มีปัญหา เป็นคุณธรรมประการหนึ่ง

ความถูกต้องคือปฏิบัติการที่เป็นไปตาม

๑. ตำแหน่งหน้าที่ สภาพความเป็นอยู่ที่แท้จริง
๒. ระเบียบ แบบแผน ขนบธรรมเนียมประเพณี
๓. คุณธรรมที่จำเป็น
๔. เหตุผล คือ ภาวะที่ควรจะเป็น
๕. ข้อเท็จจริง คือ ภาวะที่กำลังเป็น

ปฏิบัติการใดที่ไม่เป็นไปตามนี้ ปฏิบัติการนั้นไม่ใช่ความถูกต้อง อาจเป็นความ
ถูกใจ ซึ่งเป็นกิเลสที่เลวร้าย

ความปกติ คือ ความเป็นไปตามกฏธรรมดา เป็นไปตามวาระตามโอกาสตาม
กาลเทศะ และตามสภาพ ซึ่งแต่ละอย่างมีระยะ มีอายุ มีกฎเกณฑ์ในตัวของมันเอง
ถ้าปล่อยให้เป็นไปตามเรื่องของมันก็ไม่เป็นไร

ควรแก้ไขในสิ่งที่จำเป็นต้องแก้ และสามารถจะแก้ได้ อย่าพยายามแก้ในสิ่งที่
แก้ไม่ได้

อย่าเอาสังขรณ์ไปปนกับมายา สังขรณ์ต้องเป็นสังขรณ์ มายาต้องเป็นมายา
ทำตนให้เป็นมิตรกับสังขรณ์ เป็นปรปักษ์กับมายา อยู่กับสังขรณ์เพื่อความยึดถือ อยู่
กับมายาเพื่อความปล่อยวาง จงรู้จักว่า เพราะมีสังขรณ์ จึงมีมายา และก็เพราะมี
มายา จึงมีสังขรณ์

ชีวิตที่อยู่กับความสงบ เป็นชีวิตที่มีแต่ความสบายใจ บริสุทธิ์แจ่มใส เป็นบ่อ
เกิดแห่งสติปัญญา สามารถป้องกันและระงับปัญหาทั้งปวงได้ พระพุทธเจ้า พระบรม
ศาสดาจึงได้ทรงชักชวนพุทธบริษัทว่า **สนฺติมคฺคเมว พุรุหุย “ท่านจะ
เพิ่มพูนทางแห่งความสงบเท่านั้น ทางอื่นไม่ต้องเพิ่มพูนก็ได้”**

และทรงยืนยันว่า **นตฺถิ สนฺติปรํ สุขํ “ความสุขที่นอกจากความ
สงบหาไม่ได้”** เพราะมีแต่ความสุขประสมเท่านั้น

ความสงบ ตามที่กล่าวมานี้ โดยนัยหนึ่ง แบ่งได้เป็น ๓ ชนิด

๑. ความสงบส่วนตัว คนแต่ละคน ซึ่งทุกคนควรทำเป็นอันดับแรก
๒. ความสงบหมู่คณะ ที่ทุกคนในหมู่คณะควรทำเป็นอันดับต่อมา
๓. ความสงบขึ้นสุดยอด ที่ผู้ปรารถนาควรทำเป็นอันดับสุดท้าย

การจะไปสู่ความสงบได้นั้น ต้องปฏิบัติธรรม ที่อาตมาเสนอในโอกาสนี้ ๖ ประการ คือ

๑. อุตตมบุญตา ความรู้จักตนเอง คือ รู้จักสภาพของตนทุกด้าน ทั้งสภาพความเป็นอยู่ ทั้งสภาพเศรษฐกิจ ทั้งสภาพสังคม ทั้งเพศ วัย การงานหน้าที่ อาชีพ วงศ์ตระกูล สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ทุกประการว่า “เป็นอย่างไรแน่”

๒. มตตมบุญตา ความรู้จักความเหมาะสม ความพอดี ตามฐานะ และ อัตภาพของตน

๓. สัจ ความซื่อตรง ความจริงใจ

๔. เมตตา ความรัก ความปรารถนาดีต่อคนทั่วไป

๕. สามัคคี ความปรองดองในระหว่างกันและกัน

๖. อุเบกขา ความวางเฉยไม่ตีใจไม่เสียใจ ไม่ว่าจะเป็นอย่างใด ไม่ว่าจะอะไร จะเกิดขึ้น

โดยมีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๑. ใช้ **อุตตมบุญตา** **มตตมบุญตา** เป็นเครื่องสร้างความสงบให้ตนเอง

๒. ใช้ **สัจ** **เมตตา** **สามัคคี** เป็นเครื่องสร้างความสงบให้หมู่คณะของตน

๓. ใช้ **อุเบกขา** เป็นเครื่องสร้างความสงบขั้นสุดยอดให้แก่ตน

คนที่รู้จักตัวเอง และรู้จักความพอเหมาะ เป็นคนไม่มีปัญหา ปัญหาที่รบกวนได้ยาก เพราะเป็นคนไม่ค่อยมีความผิดพลาด ไม่เสียความปกติได้ง่าย

แต่ถ้าขาดการรู้จักตัวเอง ขาดการรู้จักพอเหมาะเมื่อไร ความไม่ถูกต้อง ความผิดพลาด บกพร่อง ความเสียปกติจะเกิดขึ้นทันที ทำให้มีปัญหา แม้ไม่มากมายแต่ก็ต้องพ่ายแพ้ปัญหาง่าย ๆ

นี่เป็นสังขรณ์ที่เห็นกันปัจจุบันนี้

ความพอใจ ในสภาพปัจจุบันของงาน เป็นแดนแห่งความสงบภายในตอนที่
ประเสริฐ

ความรู้จักตนเอง เป็นจุดเริ่มต้นแห่งความแจ่มใสของชีวิต และเป็นมัคคุเทศก์
แห่งชีวิตที่ราบรื่นตลอดเวลา พระพุทธเจ้าเข้าสู่ระบบแห่งความตรัสรู้ ที่**ปุพเพนิวา
สานุสสติญาณ** คือ ความรู้จักตนเองอย่างครบถ้วน นั่นเอง

ความรู้จักพอเหมาะให้เกิดประโยชน์ทุกเมื่อ (**มตฺตญฺญูตาสภา สาธุ**)
เป็นความจริงที่ใคร ๆ ก็คัดค้านไม่ได้

อยู่ด้วยกัน ทำงานด้วยกัน มีความจริงใจต่อกัน ซื่อตรงต่อกัน จะไม่มีปัญหาไม่
มีความวุ่นวาย มีแต่ความสงบเรียบร้อย

ความซื่อสัตย์ คือ ความจริงใจ ซื่อตรงนั้น ปราภฏโดยอาการ ๒ อย่าง คือ

๑. ซื่อตรงต่อหน้าที่
๒. ซื่อตรงต่อคนทั้งหลาย มีความเป็นธรรมต่อคนทั่วไป
๓. จงรักภักดีต่อผู้ใหญ่
๔. กตัญญูกตเวที ต่อผู้มีคุณ ไม่ว่าใคร ซึ่งเป็นทางประเสริฐของชีวิตนิรันดร

ความเมตตา ปรรณนาดีต่อกัน เป็นสิ่งสำคัญของสังคมประการหนึ่ง
เพราะ

๑. ก่อให้เกิดความนับถือกัน
๒. ทำให้เกิดความช่วยเหลือกัน

ชีวิตคนในโลกเป็นชีวิตคู่ คือ เราคู่กับเขา เขาคู่กับเรา มีแต่เราไม่มีเขา เราอยู่
ไม่ได้ หรือมีแต่เขาไม่มีเรา เขาก็อยู่ไม่ได้ เราจะสบายได้ก็เพราะเขาสบายด้วย เขาไม่

สบายเราจะสบายคนเดียว เป็นไปไม่ได้ แม้เขาก็เหมือนกัน โปรดนึกถึงความเป็นอยู่ที่แท้จริงในครอบครัว ก็จะทราบข้อเท็จจริงนี้ได้ ความรักกันนับถือกัน ช่วยเหลือกันเป็นสายสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น ยิ่งกว่าสิ่งใด ๆ

สิ่งดีที่สุด คือ **การช่วยกัน** เพราะที่ไหนมีการช่วยกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ที่นั่น คือ สวรรค์สีขาวดี มีแต่

๑. ความสะอาด
๒. ความสบาย
๓. ความปลอดภัย
๔. ความอบอุ่น

การให้ที่มีคุณมากยิ่งขึ้น คือ

๑. ให้เกียรติ
๒. ให้อภัย

การเห็นใจผู้ที่ทำผิด จะทำให้สามารถลดคนทำผิดและลดปริมาณความผิดลงได้

ความสามัคคี ประสงค์เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ในการสร้างและรักษาความสงบของสังคม

คนที่อยู่ร่วมกันหรือทำงานด้วยกัน สามัคคีกันไว้จะไม่มีปัญหา ถ้าสามัคคีกันไม่ได้ มีปัญหาแน่

คำว่า “สามัคคี” หมายถึง มีความคิดถึงประโยชน์ของหมู่คณะ ซึ่งเป็นประโยชน์ใหญ่ร่วมกัน เอาประโยชน์ของหมู่คณะเป็นจุดรวมกัน

ความสามัคคีย่อมเกิดจาก

๑. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน
๒. พุดจาอ่อนหวานต่อกัน
๓. ช่วยเหลือกันยามยาก
๔. วางตนเสมอกัน ในความเป็นอยู่
๕. ไม่ใช้ความรุนแรงต่อกัน
๖. ไม่ถือความขัดแย้งกันทางความคิด เป็นเรื่องสำคัญ
๗. ไม่เอาแพ้เอาชนะกัน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะชนะเขาก็ต้องได้รับการจองเวร แพ้เขาก็เข้าใจ ไม่แพ้ไม่ชนะใคร สงบ-สบาย ไม่วุ่นวายประการใด ความชนะที่มีคุณค่าคือ ความชนะตัวเอง

คนเรามีความคิดเห็นต่างกันได้ ตามสภาพของจิตใจของใครของมัน ถ้ามีความปรารถนาดีมีความรักหมู่คณะก็สามารถทำงานของหมู่คณะด้วยกันได้ไม่มีปัญหาเหมือนชอบรสอาหารไม่เหมือนกัน เป็นเรื่องธรรมดา มีความรักกันก็สามารถรับประทานอาหารร่วมกันดี เพลิดเพลินสนุกสนาน โปรดเข้าใจว่า คนที่มีความคิดเห็นไม่เหมือนคนอื่น ไม่ใช่คนเลวทรามเสียหาย เป็นคนดี ๆ เหมือนเรานั้นเอง

การทำให้คนที่มีความเห็นไม่ตรงกันทำงานด้วยกันได้ มีความสามัคคีปรองดองกัน เป็นความสามารถของการปกครอง และการบังคับบัญชาบุคคลของนักบริหาร

เครื่องวัดความคิดเห็นว่าจะตรงจุดหมายหรือไม่นั้น ได้แก่

๑. ระเบียบแบบแผน
๒. ขนบธรรมเนียม ประเพณี
๓. เหตุผล
๔. ข้อเท็จจริง

๕. กฎธรรมดา

๖. ความยอมรับของมหาชน

ความสงบขั้นสุดยอด หมายถึง ความสงบของใจ คือ ใจอยู่ในปกติภาพ และอิสรภาพตามธรรมชาติของมัน เวลาเมื่ออารมณ์มากกระทบก็ไม่หวั่นไหว ไม่กระเทือนประการใด ลาม-ยศ-สรรเสริญ-สุขมาถึงก็ไม่ดีใจ ความเสื่อมลาม-เสื่อมยศ-นินทา-ทุกข์ มาถึงก็ไม่เสียใจ

มี **อุเบกขา** คือ ความวางเฉยหรือความรู้สึกเฉย ๆ เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น มาถึง เมื่อไม่มีอารมณ์เป็นอย่างใด มีอารมณ์มาถึงก็เป็นอย่างนั้น เป็นเครื่องบังคับ หรือเหมือนพื้นแผ่นดินทั่วไป ใครจะเองของหอมเทใส่ลงไป ก็ไม่รู้สึกละไร ใครจะเองของเหม็นเทใส่ลงไป ก็ไม่รู้สึกละไร รับใส่ด้วยลักษณะเฉย ๆ อย่างเดียวกัน

ใจที่มีความสงบเช่นนี้ ย่อมมีกำลังมหาศาล ส่งผลไปสู่ความแตกฉานเฉียบแหลมของปัญญา ที่สามารถจะรู้สิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงได้ทุกประการโดย

๑. รู้ตัวปัญหา

๒. รู้เหตุของปัญหา

๓. รู้ลักษณะความดับของปัญหา

๔. รู้วิธีที่จะดับปัญหา

นำชีวิตไปสู่ความบริสุทธิ์ สะอาด สามารถที่จะบำเพ็ญประโยชน์ยิ่งใหญ่ได้ทุกประการให้เกิดสุขแท้ สุขเย็นสนิท ที่หล่อเลี้ยงชีวิตให้สดชื่น ได้แก่

๑. ตนเอง

๒. คนอื่น

๓. ส่วนรวม

โดยตลอดอนันตกาล แม้ตนจะหมดวาระที่จะอยู่ในโลกนี้แล้วก็ตาม เพราะฉะนั้น จึงไม่มีความสุขใดที่ควรไฝหา เหมือนความสุขที่เกิดจากความสงบ เพราะความสุขที่มาจากความสงบเป็น

๑. สุขบริสุทธิ์
๒. สุขยิ่งใหญ่
๓. สุขยั่งยืน ชั่วฟ้าดินสลาย

เหมือนความสุขของพระพุทธเจ้า พระบรมศาสดาในชาตินี้ที่เกิดจากความสงบ ส่งผลกระทบถึงความเบ่งบานของปัญญา ประทานสุขแก่สัตว์โลกจำนวนมากมาย มหาศาลตราบเท่าทุกวันนี้

พระพุทธเจ้าทรงความดีเลิศ ตรงที่

๑. ทรงมีปัญญาที่มาจากความสงบใจ
๒. ทรงรู้จักใช้ปัญญา เพื่อทำลายปัญหาส่วนพระองค์ก่อน แล้วทรงสอนประชาชนให้รู้จักกำจัดปัญหา จึงเป็นพระบรมศาสดาของโลก โดยเฉพาะชาวไทย พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย

การที่จะสามารถพัฒนาตนเองให้เกิดความสงบสุขดังกล่าวได้ จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ อาทิ

๑. การตั้งใจจริง ในลักษณะอธิษฐานบารมี
๒. กาลเวลา ไม้ใจเร็วด่วนได้
๓. ความเข้าใจเรื่องพระศาสนา

๔. ที่สำคัญก็คือ การยอมรับว่างานพระศาสนากับงานศึกษา ต้องควบคู่กัน เพราะพระศาสนากับการศึกษาเป็นเรื่องเดียวกัน คือ เป็นเรื่องพัฒนาชีวิตด้วยกัน จะแตกต่างกันแต่เพียงว่า

พระศาสนา เป็นหลักการพัฒนา

การศึกษา เป็นวิธีการพัฒนา

ซึ่งจะต้องทำพร้อมกัน เพราะต้องอาศัยกัน

หลักการ ถ้าไม่มีวิธีการก็ใช้อะไรไม่ได้ วิธีการถ้าขาดหลักการที่ดี ก็ไม่มีประโยชน์อะไร

การพัฒนาต้องยึดคุณธรรมทางพระศาสนา เป็นเป้าหมายหลัก และอาศัยวิธีการทางการศึกษา

พระศาสนา คือ ตำราครองชีวิต งานสำคัญที่สุดของคน คือ “งานครองชีวิต” จะสามารถทำสำเร็จได้ต้องอาศัยพระศาสนา

พระพุทธศาสนาของไทยเรา เป็นศาสนาที่ดีเยี่ยม เป็นเครื่องสร้างรูปแบบชีวิต เป็นเครื่องกำหนดทิศทางชีวิตที่เหมาะสมทุกประการทั้งส่วนบุคคล และสังคม

พระพุทธศาสนาสอนให้คนหวังพึ่งตนเอง จากกำลังคุณธรรมของตน ซึ่งเริ่มด้วยความมีวินัย ความรู้จักระวางตน ความสันโดษ พอใจในความเป็นจริงปัจจุบัน ถ้ายังไม่สามารถจะให้ดีกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ได้

ท่านผู้เจริญทั้งหลาย อาตมภาพได้พยายามนำท่านให้ได้พบกับสิ่งที่ท่านปรารถนา คือ “ความสุขที่ควรไฝ่หา” ตามที่กำหนด ได้บรรยายมาพอสมควรแก่เวลา จึงขอยุติไว้เพียงเท่านี้...

